

ΤΑ ΒΙΟΚΑΥΣΙΜΑ ΣΤΟ ΠΡΟΣΚΗΝΙΟ (Απρίλιος 2008)

Συγγραφέας: ΗΛΙΑΣ ΕΥΘΥΜΙΟΠΟΥΛΟΣ

Είναι γεγονός ότι η γεωργική παραγωγή βιομηχανικών φυτών βρίσκεται σε σοβαρή κρίση. Τουλάχιστον στην Ευρώπη, όπου, πέρα από τις ανακατατάξεις στο διεθνές εμπόριο (βλ. για παράδειγμα τη δραστική μείωση των επιδοτήσεων στη ζάχαρη), οι αναπροσανατολισμοί της ΚΑΠ και η αποδέσμευση των ενισχύσεων από την παραγωγή διαμορφώνουν ένα νέο τοπίο με σοβαρές επιπτώσεις στο μέλλον και τη δομή της γεωργίας. Φυσικά, η κρίση θα πλήξει τους ασθενέστερους κρίκους της αλυσίδας και οπωσδήποτε την απασχόληση.

Πολλές περιοχές της Ελλάδας φαίνεται ήδη να πληρώνουν το κόστος των διαφοροποιήσεων στην αγορά, αλλά και τις αλλαγές των συσχετισμών στην Ευρωπαϊκή Ένωση μετά τη διεύρυνση. Η πτώση των τιμών στο επίπεδο του παραγωγού, σε προϊόντα όπως είναι τα καπνά και το βαμβάκι, είναι προφανές ότι έχουν επιδράσει στη μείωση των καλλιεργούμενων εκτάσεων, στην αδρανοποίηση πολλών παραγωγικών χωραφιών και στην επιλογή λύσεων που έχουν πρόδηλα προσωρινό χαρακτήρα.

Μακροπρόθεσμα όμως, και δεδομένων των δεσμεύσεων που υπάρχουν σε μηχανήματα (ξηραντήρια, ελκυστήρες, συστήματα άρδευσης, κ.λπ.) και δάνεια, η κατάσταση μπορεί να οδηγηθεί από κρίση συγκυριακή σε κρίση δομική. Αν και κανείς δεν πρέπει να παραγνωρίζει τις δυνατότητες που υπάρχουν σε επίπεδο πολιτικών ελιγμών, είναι προφανές ότι θα πρέπει να βρεθούν άμεσα λύσεις, βιώσιμες και πέραν του καθεστώτος του προστατευτισμού. Μια τέτοια προοπτική δημιουργεί σίγουρα η αναδιάρθρωση που βασίζεται στην αντικατάσταση κλασικών καλλιεργειών με νέα φυτά που μπορούν να δώσουν ως τελικό προϊόν βιοκαύσιμα (κυρίως αλκοόλη και βιοντίζελ).

Στην Ελλάδα, τα φυτά που ευδοκιμούν και μπορούν να χρησιμοποιηθούν για ενεργειακές καλλιέργειες είναι κυρίως το σιτάρι, το κριθάρι, ο γλυκός σόργος, το καλαμπόκι, τα ζαχαρότευτλα, η ελαιοκράμβη, ο ηλίανθος, η σόγια, ο ευκάλυπτος, η ψευδακακία, ο μίσχανθος, η αγριαγκινάρα, το κενάφ, αλλά και ορισμένες δενδροκαλλιέργειες. Είναι φανερό ότι εκτός από ενεργειακό στόχο, τα βιοκαύσιμα μπορεί να αποτελέσουν εναλλακτική λύση στη γεωργία σε αντικατάσταση φθινουσών καλλιεργειών.

Υπάρχει βέβαια και ο αντίλογος: τα βιοκαύσιμα δεν είναι περιβαλλοντικά ουδέτερα και σε μερικές περιπτώσεις αυξάνουν τις εκπομπές των αερίων του θερμοκηπίου

περισσότερο απ' ό,τι τα συμβατικά καύσιμα. Επίσης απαιτούν γεωργικά φάρμακα, λιπάσματα, νερό και επιπλέον ενέργεια για την κίνηση των μηχανών. Αυτό είναι πράγματι αλήθεια σε αρκετές περιπτώσεις, αλλά προφανώς η εκτίμηση πρέπει να γίνεται κατά περίπτωση και σε σύγκριση πάντα με το προηγούμενο καλλιεργητικό καθεστώς. Όμως, τόσο η άκριτη αποδοχή τους ή η ολοκληρωτική τους απόρριψη είναι τα δύο άκρα μιας απλουστευτικής και συνθηματολογικής πολιτικής. Άλλωστε, η νέα γενιά βιοκαυσίμων (επεξεργασία οργανικών αποβλήτων ή παραγωγή μεθανόλης από κυτταρινούχο βιομάζα) μπορεί να περιορίσει πολλά από τα προηγούμενα μειονεκτήματα και να οδηγήσει σε μορφές παραγωγής συμβατές με την αειφορική οικονομία.

Εκείνο όμως που φαντάζει τελείως υποκριτικό στην πολεμική εναντίον των βιοκαυσίμων, και της οποίας οι φορείς προέρχονται προφανώς από τον χώρο των αντίπαλων συμφερόντων, είναι η δήθεν σύγκρουση ανάμεσα στη διατροφική και την ενεργειακή επάρκεια. Η ανάπτυξη ενεργειακών φυτών, λένε οι επικριτές, θα στερήσει από τους λαούς της γης παραγωγικά εδάφη χρήσιμα για τις ολοένα αυξανόμενες ανάγκες σε προϊόντα διατροφής. Η υποκρισία βρίσκεται στο ότι κάνουν πως αγνοούν το γεγονός ότι η γεωργία έχει από πολλού απομακρυνθεί από τον ουμανιστικό αυτό στόχο και είναι έρμαιο των δυνάμεων της αγοράς και του διεθνούς εμπορίου. Κάνουν πως αγνοούν ότι ήδη ένα μεγάλο μέρος της παραγωγής έχει να κάνει με τα βιομηχανικά φυτά (δεν τρώγεται ούτε ο καπνός ούτε το βαμβάκι) και ότι οι καλλιέργειες ζωοτροφών για το κρέας των πλουσίων γίνονται εις βάρος των τροπικών δασών.

Με λίγα λόγια, τα βιοκαύσιμα δεν είναι παρά ακόμα ένα βιομηχανικό φυτό, με αμφιλεγόμενες ακόμα περιβαλλοντικές και ενεργειακές αποδόσεις, αλλά με δυνατότητες για τη στήριξη δυναμικών αναδιαρθρώσεων στο πλαίσιο ενός τομέα που βρίσκεται έτσι κι αλλιώς μέσα στον ανταγωνισμό. Υπό προϋποθέσεις μπορεί να αποτελέσουν μέρος μιας εναλλακτικής και οικολογικά αποδεκτής πρότασης. Και σίγουρα μπορούν να συμβάλουν στη μείωση της εξάρτησης από τις εισαγωγές πετρελαίου, ιδιαίτερα τώρα που οι τιμές του τελευταίου πήραν και ίσως ανεπιστρεπτί- την ανηφόρα. Μαζί με τους πετρελαιάδες, τους Σαουδάραβες, ας πλουτίζουν και οι μικροκαπιταλιστές αγρότες. Από πολλές απόψεις είναι προτιμότερο.

Το άρθρο δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα «ΤΑ ΝΕΑ» στις 8 Απριλίου 2008, σ. 8.